

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK – Contich

De boekjes van A. HANS worden in alle scholen aanbevolen, omdat zij boeiend en nuttig zijn en aan de kinderen van eigen land en volk vertellen. Dat deze uitgave reeds aan Nr 344 is en veel nummers reeds drie- en viermaal herdrukt werden, bewijst hoe A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK overal gevraagd wordt. De meeste verschenen boekjes zijn nog verkrijgbaar. Ziehier eenige van de laatste titels:

300. 't Portiertje van Roeselare — 301. De Kleine Tooneel-
speelster. — 302. Angstige Dagen. — 303. Antwerpen in
Brand. — 304. De Bannelingen. — 305. In het wilde Land. —
306. De Wonderbare Redding. — 307. Naar Congo. — 308.
De Vrienden der Slaven. — 309. Fiere Margriet van Leuven.
310. 't Avontuur van den Schilder. — 311. Het Boefje. —
312. Een onverwachte Reis. — 313. De Geheimzinnige Tee-
kens. — 314. De Spanjaarden te Gheel. — 315. Zwarte Jan.
— 316. De Heks van de Moeren. — 317. De Boschwachter
van Eikenhof. — 318. Het Juffertje van Parijs. — 319. De
Wolfjager van Turnhout. — 320. De Zeeroovers. — 321. Het
Gezin van den Visscher. — 322. De Wilde Cow-Boy. — 323.
Keizer Karel te Gent. — 324. De Spanjaarden te Mechelen.
— 325. Kerstmis in de Sneeuw. — 326. Een angstig avont-
uur. — 327. De Reis in den nacht. — 328. De Zwarte Bende.
— 329. Het licht in de Wildernis. — 330. De dankbare sol-
daat. — 331. Een keer Wildstrooper. — 332. Het Wonder-
land. — 333. Het Verloren Testament. — 334. In veilige Ha-
ven. — 335. De wonderbare reis van schipper Bontekoe. —
336. Een brutale feeks. — 337. Vaders vertrouwen. — 338.
De vlucht over de Schelde. — 339. Neels' avontuur. — 340.
De Zwarte Ruiters. — 341. De Heid van Afrika. — 342.
De Pleegzoon van den Bedelaar. — 343. Het beleg van den
Ravenburg. — 344. Een avontuurlijke vakantie.

Elke week verschijnt een nieuw boekje.

Vraag in de boekwinkels en bij dagbladverkoopers.

UITGAVE A. HANS-VAN DER MEULEN, CONTICH.

Drukk. R. Bracke-Van Geert, Baesrode.

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

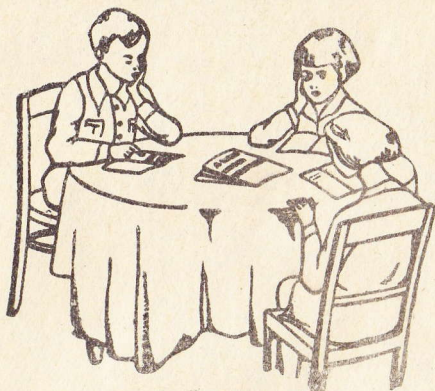
Nr. 376.

A. HANS.

Gescheiden Vrienden

Uitgave A. Hans-Van der Meulen Contich

Nr 376.

A. HANS.

Gescheiden Vrienden

Uitgave :
A HANS-VAN DER MEULEN
CONTICH.

GESCHEIDEN VRIENDEN

I.

Rolf, die in 1615 een bakkerij had op de Lombaardevest te Antwerpen, zat te brommen in zijn achterkamer. Gisteren had hij een ganschen stapel kleine broodjes extra gebakken, overtuigd dat hij die zou verkoopen voor het feest, dat in «'t Verguld Anker», een herberg om den hoek, gehouden werd. Maar de waard had bij een anderen bakker zijn inslag gedaan. En Rolf was met zijn broodjes blijven zitten.

Al heel den dag was hij daarover slecht gezind.

— Die valsche baas uit het «Verguld Anker», zei hij tot zijn vrouw. Eergisteren nog, toen ik hem over het feest sprak, beloofde hij mij half de bestelling. En dan loopt hij naar Simon, die toch al zooveel verdient!

— 't Is omdat gij verleden week met uw ovenpaal naar zijn hond geslagen hebt. Ik weet het immers van vrouw Lijntje!

— Ik moet zeker dien gulzigen hond in mijn winkel laten, om in mijn brood te happen. Het beest is de plaag van de buurt.

— De waard van 't Verguld Anker is zeer aan zijn hond gehecht.

— Had hij me dan eergisteren gezegd, dat hij van mij geen brood wilde. Maar toen ik een beker bier bij hem ging drinken en over het feest sprak, zei hij, dat hij zijn bestelling zou verdeelen over de verschillende bakkerijen. Dus zorgde ik voor de kleine broodjes, die ik zoo fijn kan bakken... En de vent koopt alles bij Simon.

— En bij Andries, sprak de vrouw.

— Maar niets bij mij!

— Och, ge zijt nu al aan het zaniken over die broodjes van toen ge uit uw bed staptet... Ze zullen ons niet arm maken. Hebben we ze vandaag niet verkocht, dan droog ik ze en we raken ze wel kwijt aan de schippers.

— We verkoopen tegenwoordig niet veel... Antwerpen is een arme stad.

— We leven toch...

En 't was waar, dat het vroeger zoo welvarende Antwerpen nu kwijnde. De Spanjaarden speelden er den baas. Ze lagen op het kasteel. En dertig jaar geleden hadden de meeste kooplieden en veel welgestelde burgers de stad verlaten. Ze waren uitgeweken naar Nieuw-Zeeland, dat zich vrij had gemaakt van Spanje, al kon de oorlog later weer uitbreken. Nu hadden Spanje en Noord-Nederland een wapenstilstand voor twaalf jaar

Rolf had dus wel wat reden om te klagen, want duur brood, taarten of pasteien moest hij niet dikwijls bakken. Zijn vrouw schikte zich beter in den toestand. Rolf bleef nog wat grommen. Er kwam iemand in den winkel.

— Rolf, ga gij eens zien... mijn handen zijn vuil, zei de bakkerin, die bezig was het koper te poetsen.

De man stapte dus naar voren. Er stond een knaap voor de toonbank.

— Bakker, ge hebt nog oud-bakken broodjes heeft moeder gezegd, zei de knaap.

— Zeker, mijn jongen, antwoordde Rolf haastig. Hoeveel moet ge er hebben?

— Laat mij zien, hoeveel ge er nog bezit.

De bakker haastte zich om zijn waar voor den dag te halen. Weldra lag de toonbank vol.

— Zooveel! riep de jongen.

— Ja, ze zijn wat oud-bakken. Uw moeder wil ze zeker drogen. Ik zal ze voor wat minder laten, als ge ze allemaal neemt. Uw vader is zeker schipper?

— Bakker, ge zijt ruim voorzien... Zorg nu maar, dat ge uw heele vracht kwijt geraakt. 't Zal niet gemakkelijk gaan.

En met een spotkreet snelde de bengel heen, den bakker verbluft achter latende. Daar stond Rolf nu met de toonbank vol broodjes.

— Die verwenschte straatslijpers! bromde hij.

Gister avond dat versje op mijn deur geplakt, en nu weer deze poets. Maar 't moet eindigen. Straks ga ik naar den schoolmeester, die zal er wel raad op weten.

Kwaad keek hij aan de deur. Ginds liepen de jongens. Ze keken nog eens om. Rolf stak de vuist op.

— Wacht maar, zei hij, straks krijg ik u wel!

— Buurman, hebben ze u weer geplaagd?... vroeg een eerbiedwaardige man, die een luchtje schepte.

— Ja. De stad is vergeven van deugnieten... Ge moest er eens over klagen in uw Tijdingen...

Die buurman heette Verhoeven en hij werd geacht de eerste in Europa te zijn, die een nieuwsblad uitgaf. Hij had daarvoor in 1605 toestemming gekregen van den aartshertog Albertus, die met Isabella over ons land regeerde. Verhoeven's nieuwsblad heette « De Tijdinghen ».

— Toen wij jong waren, liepen er ook deugnieten, antwoordde Verhoeven. Wel, Rolf, zeg het aan meester Reinier, die is niet gemakkelijk voor de straatslijpers. En de jongens, die hier door de straat slenteren om dezen tijd, zijn bij hem op school.

Rolf keerde in de achterkamer terug.

— O, die verwenschte jongens! Er zitten geen manieren meer in, zei hij tot zijn vrouw. Er is er daar een bij mij geweest, dien ze op de Groote

Markt moesten geeselen! Verbeeld u, hij kwam vragen of ik veel van die broodjes had. Er wordt daarover natuurlijk in de buurt gepraat. Ik dacht, dat het een zoon van een schipper was en dat zijn moeder die broodjes wilde drogen. Ik legde ze dus op de toonbank, en ik zei al dat ik ze wat goedkoop zou laten. « Ge hebt er veel, zie dat ge ze kwijt raakt! » riep de rakker toen en hij liep weg.

— 't Is een leelijke streek.

— Me dunkt, nu ik goed nadenk, dat ik dien deugniet meer gezien heb. Ik zal hem wel terug vinden, want straks ga ik naar de school van meester Reinier klagen.

— Och, laat dat, sprak de vrouw. Maak er zoo'n drukte niet over!

— Me zoo voor den gek laten houden, mij, een eerbiedwaardige burger van de stad Antwerpen! Het houdt niet op. Gisteren plakten ze dat versje op mijn deur. Moeten ze daarvoor leeren schrijven! Ik ga vast en zeker naar de school. Het moet gedaan zijn...

De jongens waren doorgestaan. Hij, die in den bakkerswinkel geweest was, heette Jozef en hij had een slechten naam in de buurt. Vier, vijf jongens waren meestal in zijn gezelschap, maar Daan Willems was zijn beste vriend.

Daan bewonderde Jozef om zijn durf. Jozef, die altijd haantje vooruit wilde zijn en zooveel poetsen verzon. Jozef kwam veel aan huis bij

Daan, wiens moeder een weduwe was, die hard werken moest om haar brood. Ze ging uit waschen en naaien.

De knapen begaven zich nu naar school, lachend nog om het gebeurde bij den bakker.

Meester Reinier woonde in de Pandstraat, dicht bij de Onze Lieve Vrouwe kerk, die toen nog door een kerkhof omringd was, de huidige Groenplaats. Het huis van meester Reinier viel dadelijk in 't oog, want het droeg boven de deur een opschrift, vermeldende, dat de jeugd hier onderwezen kon worden in de lees- cijfer- en schrijfkunst.

Meester Reinier was een weduwnaar en bezat maar één kind, Jozef, die nu den leeftijd van vijftien jaren bereikt had en bij den bakker die streek had uitgehaald.. Het ambt bracht weinig op, want de leerlingen waren niet te talrijk en wat ze aan schoolgeld betaalden, vormde een mager inkomen. Gelukkig verdiende de meester er nog wat bij door 's Zondags van negen tot elf en van een tot drie onderwijs te geven in de kapel der Huidevettersstraat. De burgemeester had aan de wijkmeesters en kapiteinen der burgerwacht bevolen rond te gaan, om de kinderen op te teekenen en te onderzoeken welke in de week niet ter school gingen. En die in dit geval verkeerden, moesten naar de Zondagschool. De ouders hadden zorg te dragen, dat ze die bezochten.

De meesters hielden nauwkeurig een aanwezigheidslijst. Er was een belasting op het bier gesteld om geld te innen, waarmee men de behoeftige kinderen van schoolgerief voorzag en ook prentjes kocht om de vlijtigste scholieren te beloonen.

* * *

De middagschool zou beginnen en meester Reinier opende de deur. Onder wild gejoeg, stootende, duwende, vechtende, geraakten de jongens holderdeholder binnen en de meester moest eenige malen zijn stok zwaaien alvorens iedere scholier op zijn ruwe bank had plaats genomen.

Maar Reinier maakte een eind aan het lawaai door een paar klappen uit te deelen.

De school begon. De leerlingen vielen op de knieën en lazen met luide stem een gebed. Dan stonden ze weer op.

Daan Willems maakte van 't opstaan gebruik om Lieven, met wien hij ruzie had, aan de ooren te trekken, waarvoor hij van den meester een fermeslag op de hand kreeg met een dikke lat. Daarop volgde een strenge vermaning.

— Lezen! zei de meester dan.

De deur werd geopend en bakker Rolf trad binnen.

— Meester, er zitten hier boeven! riep hij kwaad.

« De bakker van den hoek,
Die heeft van nacht geblazen,

De vellen van zijn broek,
Ze hangen voor de glazen! »

Zoo zongen eenige jongens, want 't was algemeen bekend, dat Rolf zijn versch gebakken brood aankondigde door getoeter op een trompet, waarbij hij zoo hard blies, dat zijn wangen bol stonden.

Meester Reinier zag verbluft den verontwaardigden bakker aan.

— Ja, meester, ik herhaal het, er zitten hier boeven! zei Rolf.

— Dat behoeft ge me waarlijk niet te vertellen, antwoordde de onderwijzer. Ik ondervind het elken dag. Niemand weet, hoe lastig ik het heb. Maar gij komt dus klagen.

— Ja, meester. Er zijn er, die mij bespotten en ik ben een eerwaardig burger van de stad.

— Zeker, zeker. Hebben ze u kwaad gedaan? Kunt ge mij de schuldigen aanwijzen?

— Ha, daar zit hij al, riep Rolf, vooruitspringende en 's meesters eigen zoon, Jozef, vastgrijpend. Of ik nog oud-bakken brood heb, deugniet! Dat zijt ge me komen vragen. Ja, dat galgenaas hier... en de verontwaardigde man hief de hand op, om den knaap eenige oorvegen te geven.

— Hier is dat oud-bakken brood! rasde hij.

Maar Reinier kwam er tusschen en zei waardig:

— Bakker Rolf, ik ben hier baas. Zeg mij, wat

er gebeurd is, en geloof me, zoo hij strafbaar is, zal hij er ongenadig van langs krijgen.

— Ha!... vervolgde de bakker, ik herken u, deugniet, nu ik u goed zie. Ge zijt nog wel de zoon van den meester.

— Zoo, Jozef, zei de vader van den schuldige, ge hebt weer slechte voorbeelden gegeven. Bakker, zeg mij, wat hij tegen u misdeed en, zoo waar ik hier voor u sta, ik zal hem niet sparen.

Driftig verhaalde Rolf de geschiedenis van 't oud-bakken brood. De geheele klas schaterde van 't lachen.

— Still! gebod Reinier. De eerste die zich veroort, krijgt vijftig slagen en ge zult ze voelen!

Het schrikbeeld van blauwe plekken en eene gezwollen hand, bracht dadelijk stilte. Ieder zat in spanning, hoe dat afloopen zou. Doch Daan maakte van deze gelegenheid gebruik, om wraak te nemen en zijn vijand, Lieven, wat hevige stompen in den rug te geven. Lieven verweerde zich, zoodat het daar een vechtpartij werd. De meester liep naar de twistenden, trok ze van elkander, sleurde ze bij de ooren naar voren en wierp ze in een hoek.

— En nu gij! vervolgde hij dreigend tot Jozef.

Hij greep zijn zoon bij den arm, rukte hem uit de bank, ranselde er op met de lat, zoo geweldig, dat Rolf er zich nu mee bemoeide en verzoenend sprak:

— 't Is genoeg, meester... 't was toch eigenlijk zoo erg niet... laat hem nu maar los... ik ben meer dan voldaan. Hij heeft zijn straf beet.

— Verwenschte bakker! fluisterde Daan, die uit zijn hoek kwam en met zijn voet den bakker eenige duwen gaf. 't Is uw schuld, dat mijn vriend afgerost werd, maar wacht!...

— Daar! bulderde de meester, zijn zoon van zich afwerpende, van avond krijgt ge de rest. Ik zal er den boozen geest uitranselen.

En zich op zijn stoel latende valen, steunde hij zijn hoofd met beide handen. De gansche schooljeugd toonde vijandige gevoelens jegens den bakker, de een door met de vuist te dreigen, de ander door een lange neus te maken, kortom iedere scholier op zijn manier. De bakker ging maar vlug heen.

— Mijn stiel is niet plezierig in dezen slechten tijd, zei hij bij zich zelf. Maar schoolmeester is nog erger. Als ge elken dag met zulk volkje te doen hebt, kunt ge niet lang leven.

De meester bleef in zijn moedelooze houding.

— O, die jongens! dacht hij. Ik wil goed zijn voor hen en 't is of ze me sarren. Die hartelooze bengels, ze brengen me naar 't graf. Alles beeft in me, dezen avond ben ik weer ziek.

De knapen waren nu stil, zeker onder den indruk omdat de meester daar droevig zat. Hij kon soms zoo vreemd doen, juist alsof hij plotseling

dronken werd en iets moest vastgrijpen om zich te steunen... Eensklaps hoorde men belgerinkel op straat.

— 't Sacrament! fluisterden de jongens. En gehoorzamende aan het bevel van de overheid, knielden meester en leerlingen op den vloer, biddende voor den stervende, die berecht zou worden.

— O, 't zal met mij ook niet lang meer duren! zuchtte de meester.

Beurtelings kwamen de jongens nu naar voren om hun leesles op te dreunen, terwijl de onderwijzer pennen vermaakte of uit ganzepluimen nieuwe maakte, want Reinier bezat in die kunst een groote befaamdheid, zoodat hij veel klanten had. Evenals later bij de catechismusles, moest nog al dikwijls de lat gezwaaid worden.

Weer dringende en duwende geraakte te vijf uur het woelig volkje buiten, waar de rust der straat weer voor eenige uren gestoord was.

— En gij, Jozef, naar den zolder. Ge moest u schamen uw vader zoo in de schande te brengen! sprak de onderwijzer tot zijn zoon.

De knaap werd naar zijn gevangenis gebracht, van waar hij echter wegvluchtte, door 't dakvenstertje en langs de goot, op gevaar af van beide beenen te breken.

Hij kwam terecht op het achterplaatsje van de burens, waar de vrouw juist de droge wasch bin-

nen haalde en geweldig schrok. nu daar iemand als uit de lucht viel.

Ze gilte en haar man dacht, dat er een ongeluk met haar gebeurde. Hij snelde toe en botste tegen Jozef, die door de woning naar de straat zou vluchten.

— Leelijke rakker, wat doet gij hier? vroeg hij, den zoon van den meester herkenkend.

Hij wilde Jozef vast grijpen, maar deze bukte zich snel en schoot langs hem heen, de gang in.

— Hier, hier! schreeuwde de buurman. Ik wil weten, welke zaken ge bij ons hebt!

Maar Jozef bleef niet staan. Hij trok de voordeur open en sprong buiten.

De buurman begreep dadelijk, dat hij Jozef niet kon inhalen. Zijn vrouw vertelde hem, hoe de deugniet zoo opeens naast haar stond. De buurman ging eens naar achteren zien en bemerkte een open venster.

— Jozef is opgesloten geweest en gevlucht, zei hij. Ik heb het al in de gaten en zal zijn vader eens waarschuwen.

Hij begaf zich naar het schoolhuis. Meester Reinier zat in zijn schamele keuken, met een natendoek om het hoofd.

— Meester, ik moet weer eens komen klagen, zei de bezoeker.

— Wat is er nu, Frans? vroeg Reinier op moedelozen toon.

Hij hoorde het verhaal.

— Ik had Jozef boven opgesloten, zei hij. Hij is dus gevlucht. En ik zit hier ziek, mijn hoofd klopt als een hamer... en ik heb de koorts. 't Is zoo zwaar om school te houden en al mijn ander werk te doen. En ik ben niet sterk. Ik weet het. 't Zal slecht afloopen met Jozef. Ik kan er niets aan doen...

En de arme vader liet het hoofd op de tafel zinken en barstte in tranen uit.

— De jongen heeft zijn moeder zoo vroeg verloren, snikte hij. En ik moet al mijn tijd aan mijn werk geven, om te kunnen leven. Ik kon me zoo niet met den knaap bemoeien. Hij werd eerst opgekweekt bij zijn tante, en liep vroeg op straat. Ik heb hem steeds 't goede voorgehouden en er het kwaad willen uitranselen. Ik heb hem lief en hij weet niet, hoe veel verdriet hij mij doet. Wat zal er uit hem groeien!

— Hem streng aanpakken, meester, sprak de buurman, die echter spoedig heenging, want hij wist niet goed, wat te zeggen.

— Die Jozef groeit op voor galg en rad! beveerde hij tot zijn vrouw.

III.

Daan Willems woonde in een klein huis aan de werf. Hij had lang geravot op straat.

Elza, zijn vijftienjarige zuster, bromde, dat Daan zoo laat kwam. Er waren nog boodschappen te doen.

— Eerst een boterham, zei Daan.

— Neen... Ge moet wachten tot moeder thuis komt...

Daan wilde de schapraai openen, maar Elza, die een sterke meid was, duwde hem weg.

— Eerst de boodschappen doen! herhaalde ze.

Daan gaf zijn zuster een klap.

— Valsche feeke! schold hij.

— Moet ge moeder weer verdriet aan doen? vroeg Elza. Schreit ze nog niet genoeg, omdat vader verleden jaar verdronken is?

Daan zweeg nu, nam de korf en vroeg, wat hij halen moest.

Toen hij terug keerde, kwam moeder ook juist binnen. De weduwe Willems had een treurige uitdrukking op haar gelaat. Ze had het niet gemakkelijk in het leven en ze treurde om haar man, die verleden jaar in de Schelde verdronk, toen in een storm zijn bootje omsloeg. Vader was visscher geweest.

Moeder pakte een mandje uit. Ze kreeg in haar werkhuizen restjes van eten en die werden opgewarmd en dan gretig opgesmuld door Elza en Daan.

Na het maal herstelden moeder en Elza kleeven. Ze verdienden ook zoo nog iets voor menschen

uit de buurt. Daan was nog gaarne de straat op geloopen, maar moeder zou hem dat verboden hebben. Hij moest aan een net breien, dat de weduwe dan aan een visscher zou verkoopen. Ja, vrouw Willems spande zich in voor het dagelijksch brood, maar al die arbeid werd weinig betaald.

— Wat hoor ik toch boven! zei moeder op zeker oogenblik. 't Is net gestommel op zolder.

— Zeker muizen, meende Elza.

— Ja, dat kan...

Wat later scheen het weer of er iemand op zolder was. De vloer dreunde even.

— Dan moet er wel en leger muizen zitten, hernam moeder.

— 't Kan wel een stuk kalk zijn, dat valt, zei Daan. Dat gebeurt meer.

— Ja, het huisje zou hersteld moeten worden, sprak de weduwe. Maar de baas is doof, als ik er over spreek, of hij zegt, dat de huur te laag is om onkosten te maken.

't Bleef nu stil boven. Te negen uur las Elza het avondgebed en daarna ging het gezin te bed. Elza en haar moeder sliepen beneden en Daan begaf zich naar boven met een eindje kaars.

Verschrikt bleef hij staan. Er lag iemand in zijn bed.

— Niet schrikken en niet roepen! klonk het op gedempten toon.

Toch slaakte Daan een kreet.

— Wat is er? vroeg moeder van beneden.

— Niets... Ik hoest maar, loog de knaap.

Het was zijn kamaraad Jozef die in zijn bed lag. En nu vond Daan dat wel plezierig. Spoedig lag hij naast hem.

— Wat is er gebeurd? fluisterde hij.

— Vader had me opgesloten en ik ben wegge-loopen... Nu durf ik niet naar huis gaan. Vader zou me lam ranselen...

— En morgen?

— Dat weet ik nog niet. Ik kom hier slapen... Ik heb een broodje gestolen bij Rolf. 'k Zal hem leeren nog naar de school te komen!

— Hoe hebt ge dat gedaan?

— Toen 't donker was, een ruit ingeslagen.

— Maar Jozef toch...

— Ik zal den bakker nog meer treiteren!

— En weet Rolf, dat gij het gedaan hebt?

— Neen. Ik ben natuurlijk niet blijven staan.

— Hoe zijt ge hier binnen geraakt?

— O, dat was niet moeilijk. In het achterstraatje klom ik over den muur, en dan ben ik met 't laddertje dat in het hokje staat op 't dak gekropen... Het venster was open en ik kon gemakkelijk binnen.

— We hebben u gehoord.. we dachten, dat het muizen waren.

— Zwijg nu... Uw moeder zou iets kunnen merken.

Maar geen half uur later werd er op de deur geklopt.

— Wie kan daar zijn? vroeg Jozef zacht.

— Ik weet het niet...

Ze hoorden vrouw Willems opstaan en vragen wie er daar was.

— 't Is vader! zei Jozef. Uw mond houden, niet zeggen, dat ik hier ben.

— Neen, neen...

— Meester Reinier trad binnen. Hij sprak op gedempten toon met de weduwe.

— Daan, kom eens naar beneden! riep moeder toen.

— Me niet verklappen, of ik ransel u dood! dreigde Jozef.

Daan trok haastig zijn kleeren aan en met bonzend hart ging hij naar beneden.

— Daan, gij zijt vanavond zeker wel bij Jozef geweest, zei de meester.

— Neen! antwoordde de knaap onthutst.

— Ik had Jozef opgesloten en hij is weggelopen... Gij hebt hem toch gezien nietwaar?

— Neen, meester.

— Ik zie aan uw gezicht, dat ge liegt...

En boos greep de onderwijzer den jongen bij de borst.

— Ik wil de waarheid weten! Ik kom hier ziek

en bevend van de koorts! En ge zult me niet bedriegen! snauwde hij.

— Daan, ge wilt toch niet liegen? vroeg zijn moeder en ze keek haar zoon strak in de oogen.

Daar was Daan niet tegen bestand.

— Jozef ligt boven in bed, stamelde hij.

— Wat, is Jozef hier! kreet de weduwe.

Maar Reinier nam reeds het lampje op en ging naar den zolder. Jozef had gehoord, dat hij verklapt was en stond al op den vloer en trok zijn kleeren aan, om door het dakvenster te klimmen.

— Ge wilt me in 't graf helpen, Jozef, zei de vader en er trilde een snik in zijn stem. Ik verga van onrust en ge zoudt me den ganschen nacht in dien angst laten.

— Ik zal meegaan, sprak Jozef gedwee.

Intusschen gaf moeder aan Daan een strenge berisping. De knaap vertelde hoe hij Jozef boven gevonden had.

— En ge houdt dat geheim; ge hebt eerst den meester willen beliegen. O, zoo iets zou uw vader nooit gedaan hebben! kloeg de weduwe. Heb ik nog geen verdriet genoeg?

— Meester Reinier kwam met Jozef beneden.

— Stoute jongen, ge maakt uw vader ziek! zei vrouw Willems tot Jozef.

— Ge moet Daan verbieden met mijn zoon om te gaan. 't Is al erg genoeg, dat er een slecht is, sprak de onderwijzer.

En droevig ging hij met zijn jongen heen.

— Jozef mag hier niet meer komen, sprak moeder. En Daan, ik zal beter op u letten, want ge zijt op geen goeden weg.

De knaap keerde naar bed terug. En 't duurde lang, eer hij sliep.

Den volgenden morgen hadden de scholieren vacantie. Meester Reinier lag ziek te bed. Er kwam een dienaar van den schout, van de politie uit dien tijd. Hij vroeg Jozef of deze bij Rolf, den bakker, een ruit ingeslagen had. De schelm be-
weerde bij hoog en laag, dat hij daarvan niets wist. En men kon zijn schuld niet bewijzen. Toch was Jozef nu onder den indruk van vaders ziekte; hij bleef rustig thuis en deed het noodige werk. Hij verpleegde ook zijn vader.

IV.

Een week later — het was nog geen school — kwam er bezoek bij de weduwe Willems. Het was oom Maartens, een broer van vrouw Willems. Hij was jaren geleden uitgeweken en nu woonde hij te Vlissingen. Eens, soms twee maal per jaar, kwam hij naar Antwerpen over.

De weduwe sprak met haar broer over Daan. Wat moest er hier van den jongen worden? Hij stond onder te weinig toezicht. En hoe zou het later gaan? Het was niet gemakkelijk om nu in

Antwerpen een goede betrekking te vinden.

— O, neen, zei om Maartens. Mijn geboortestad is dood. Maar weet ge wat, Cornelia... De visschersaard van zijn vader zit in den jongen.

— Ja, hij spreekt altijd van 't water.

— Ik neem hem mee naar Vlissingen en stuur hem naar zee. Daar kan een flinke jongen het een heel eind brengen.

Eerst schrok de weduwe van dit voorstel. Ze zou Daan in jaren niet meer zien. Maar ze dacht aan zijn toekomst. Zij, de liefhebbende moeder, wilde wel een offer brengen voor haar kind. En ze stemde toe.

Daan was in de wolken, toen hij het groote plan vernam. Zeeman worden, de verre, vreemde landen bezoeken! Opgetogen vertelde hij het aan zijn kamaraden. En velen benijdden hem. Daan ging ook alles meedeelen aan Meester Reinier, die nu bleek en zwak in een zetel zat.

— Dat is een goed besluit, zei de onderwijzer. Ge kunt een flinke man worden. Houd altijd God en uw moeder voor oogen! En gehoorzaam aan uw oversten. Blijf braaf en eerlijk.

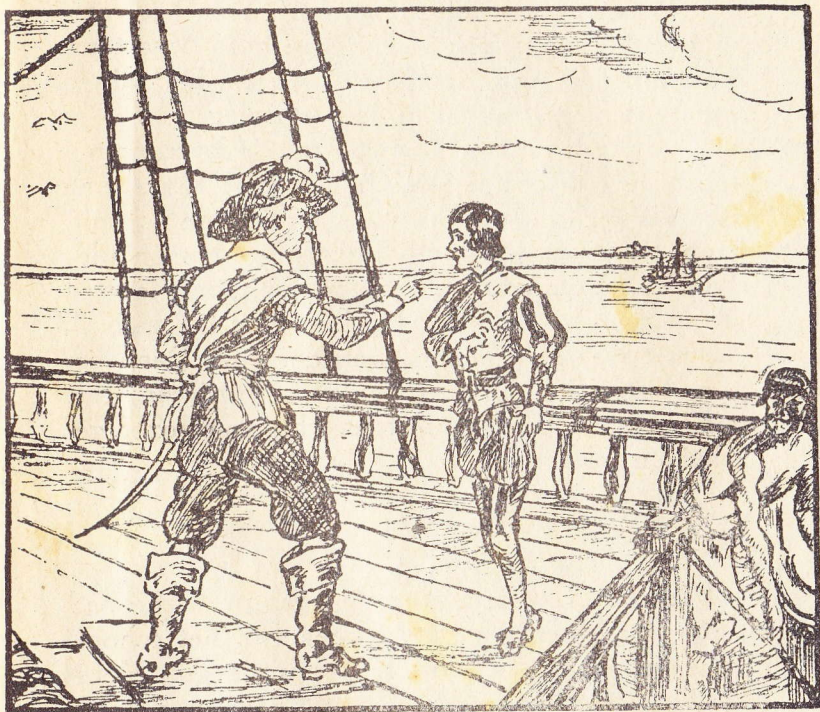
Jozef stapte meê tot aan de deur.

— Ik wilde, dat ik in uw plaats was, zei hij. Vader wil, dat ik schoolmeester word. Ik heb er geen zin in, maar ik zal wel moeten gehoorzamen.

Zoo gingen de twee vrienden van elkaar.

Oom Maartens bleef een week te Antwerpen.

Moeder en Elza maakten den plunjezak van Daan gereed. En toen de knaap vertrok, weenden allen. Moeder hield haar zoon lang omhelsd.

— Ik zal veel voor u bidden, fluisterde ze... God beware u, mijn Daan!

Daan keek al vreemd op te Vlissingen, waar het toen veel levendiger was dan te Antwerpen.

Zijn oom verwierf een plaats voor hem op een schip, dat naar Oost-Indië voer en wel vier jaar zou wegblijven.

't Was een gewichtig oogenblik, toen het vaartuig in zee stak. Een vriend van oom Maartens, die stuurman was, riep Daan bij zich. De duinen van Walcheren zakten in de verte weg

— Jongen, nu behoort ge tot de bemanning, sprak de stuurman. Aan boord gaat het streng toe. Vervul stipt uw plicht. Dan raakt ge vooruit. Prent het u goed in het hoofd, dat ge hier in alles dient te gehoorzamen. Luister nooit naar oproerigen. Hebt ge raad noodig, kom dan bij mij.

Ja, 't was een nieuw leven dat voor Daan begon. Later zou hij pas duidelijk begrijpen, hoe 't zijn geluk was geweest, dat hij van Jozef gescheiden was.

V.

Vier jaren waren voorbijgegaan. Jozef had examen gedaan voor de dekens van het schoolgilde en mocht zijn vader helpen in de klas. Meester Reinier scheen in korten tijd zeer verouderd. Hij moest veel aan zijn zoon overlaten. En de leerlingen waren banger van Jozef dan van den vader. De moeders kwamen dikwijls klagen over bloedneuzen en blauwe plekken, door den jongen schoolmeester geslagen.

Jozef was niet gebeterd, al toonde hij niet meer zoo openlijk zijn streken. Elken avond zat hij in de herberg, en dikwijls kwam hij dronken thuis. De arme vader had den moed niet meer zijn zoon te berispen, want dan zei de slechte jongen, dat hij nu groot genoeg was om zijn eigen zin te volgen.

Nu en dan kwam Jozef bij de weduwe Willems. Hij was nu twintig jaar en had wel willen trouwen met Elza. Ze kenden elkaar reeds zoo lang. Maar Elza wilde geen dronkaard tot man. Zij ging nu uit werken en moeder kon thuis blijven.

Jozef behoorde ook tot de burgerwacht. Op een avond had hij dienst gedaan aan de poort. Hij ging nog naar eenige herbergen. In de laatste, waar hij al bedronken binnen trad, zat een Spanjaard van het kasteel. Hij was ook bij drank.

— Ha, hebt ge weer eens soldaatje gespeeld? vroeg de Spanjaard spottend.

De vreemdelingen lachten dikwijls met de burgerwacht.

— Wij doen dienst en luieren niet op de kosten van de bevolking op 't kasteel! snauwde Jozef terug

Hij kende genoeg Spaansch om zich verstaanbaar te maken.

— Trek die woorden in en groet mij als uw overste, we zijn hier meester!... schreeuwde de Spanjaard, rechtspringend.

Beide mannen trokken hun degen.

— Ik u groeten, snoeshaan, dat nooit! tierde Jozef.

— Als ge vechten wilt, doet het dan buiten, maar niet hier! sprak de waard.

— Durft ge op straat komen? daagde de Spanjaard Jozef uit.

— Ja, vreemde droes!

— Jozef, blijf hier! rieden eenige burgers hem aan, maar de jonge man was te opgewonden om te luisteren. Hij en de Spanjaard kruisten de degens... 't Werd een hevig gevecht. Eensklaps stortte de Spanjaard doodelijk gewond neer. De burgers kwamen buiten.

— Daar ligt de bluffer! riep Jozef uit.

— Hij is dood, zei een der omstanders. Jozef, vlucht uit de stad, want de Spanjaarden zullen u ophangen!

— Hij zocht twist!

— Ge krijgt toch ongelijk. en zult aan de galg spartelen. Ik maak me ook uit de voeten. Ik wil niet als getuige geroepen worden.

Jozef kalmeerde en begreep toen ook zijn toestand. Hij snelde heen. Als burgerwacht kon hij nog door de poort. Zoo verliet hij de stad en zijn vader...

In de woning van vrouw Willems heerschte er dien avond vreugde, want tegen donker was Daan binnen gestapt. Welk een innig en gelukkig we-

derzien! Daan was opgeklommen tot bootsman en zag er een flinken kerel uit. Hij had voor moeder ook een goed sommetje geld meegebracht, maar 't meest verheugde zich de weduwe er over, dat haar zoon van uitmuntend gedrag was.

Daan vernam geen goede berichten over Jozef. Den volgenden morgen ging Elza om brood bij Rolf

— Weet ge 't nieuws al? vroeg de bakker

— Welk nieuws?

— Van Jozef... Hij heeft gisteravond een Spaansch soldaat dood gestoken. Ze hebben hem overal gezocht, maar hij is de stad uitgevlucht. De nietwaard kan dus ergens anders aan de galg sterven... Dat zal het eindje zijn. Ik heb het altijd voorspeld. Meester Reinier is weer ziek van verdriet.

Elza kwam met deze tijding thuis. En nu begreep Daan nog beter, hoe gelukkig het voor hem geweest was, dat oom hem van Jozef gescheiden had.

's Avonds wilde hij meester Reinier gaan bezoeken. De arme vader had nog school gedaan in al zijn verdriet. Toen om vijf uur de jongens weg gingen, bleef Reinier moe achter zijn lesse naar zitten. En Daan vond hem daar terug.

— Meester, zijt gij ziek? vroeg hij zacht, doch hij kreeg geen antwoord.

Hij hief 's meesters hoofd op. Toen schrok hij geweldig. Reinier was dood. Daan riep de bureu. Meester Verhoeven kwam het eerst. Dat was nu droevig nieuws voor zijn Tijdinghen Ook Rolf verscheen in de klas.

— Jozef heeft zijn vader vermoord, zei hij.
Men droeg den doode in zijn armoedig huis.

VI.

Weer waren een paar jaren verlopen. Weer woedde de oorlog tusschen de Spanjaarden en de Noord-Nederlanders. De Hollanders hadden gepoogd het kasteel te veroveren. Ze waren over de heide gekomen en hadden in den nacht de muren willen beklimmen, maar de toeleg was mislukt. De Hollanders moesten vluchten.

Eenigen tijd later brak te Antwerpen de pestziekte uit. De zieken lagen in de pesthuisjes buiten de stad, daar waar nu het Stuivenbergplein is. Wat verder, op den Dam, verbleven de leprozen, voor wie de St-Jobskapel gebouwd was. Gelukkig waren er edele menschen, die met zelfopoffering ongelukkigen verpleegden. Onder deze goede engels bevond zich ook Elza, wiens moeder overleden was.

Op zekeren avond trad ze weer een der huizekens binnen. Het schemerde reeds. Vol medelijden

bleef zij bij een leger staan. Eensklaps schemerde het voor hare oogen. Ze moest tegen den muur leunen. Dat afgeteerd gelaat, wit als was, waarin de fletse oogen zoo hol stonden... kon het mogelijk zijn?

— Jozef, zei ze zacht.

De kranke schrok en wilde zich oprichten, maar hij viel terug.

— Jozef! fluisterde Elza.

— Elza, antwoordde de pestlijder, ach, laat mij hier liggen... ga heen, ik ben een onwaardige... een ellendeling... mijn vader heb ik vermoord... nu ontvang ik mijn straf... laat mij maar sterven. Ga heen...

De zieke weende... En nu vernam Elza zijn geschiedenis... een treurig verhaal van omzwerving in Holland, tot hij dienst nam in het leger, dat Antwerpen moest aanvallen. Doch na de mislukte poging had hij de bende verlaten en was achtergebleven. In de Pandstraat had hij alles vernomen... den dood van zijn vader! En gekweld door wroeging, zwierf hij rond, tot de vreeselijke ziekte hem aantastte. En nu lag hij hier stervende. Elza haalde een priester en Jozef stierf boetvaardig.

Elza woonde nog een tijd in de stad. Toen vertrok ze naar Vlissingen. Daan was nu scheepskapitein. Elza huwde daar met een zeilmaker. Broeder en zuster spraken dikwijls over vader en moeder en ook wel eens over Jozef. En Daan was dankbaar, dat hij van den slechten weg gered was geworden.

Om het zoover te brengen, had Daan Willems aan boord zijn uiterste best moeten doen. In die dagen was het leven van den zeeman niet gemakkelijk. Men moest op een schip veel verdragen. De reizen duurden lang en het voedsel liet veel te wenschen over. Men moest veel gedroogde en opgelegde waren eten, waarvan men een vreeselijke ziekte kon krijgen, de scheurbuik. Dikwijls werd een doode over boord gezet. Het water raakte in de warme streek bedorven, maar men moest het drinken zooals het was. Er heerschte algemeene vreugde, wanneer men eens landen kon. Men moest dan wel op zijn hoede zijn voor wilde volksstammen, maar men kon versch water innemen en dikwijls vruchten en groenten verkrijgen. Men sliep eenige nachten in tenten en intusschen werd het schip eens duchtig schoon gemaakt en verlucht.

Veel zeelieden bezweken ook aan kwade koortsen. Eenzaam stierven ze, ver van huis.

Men had bovendien aan boord allerlei soort van volk. Er waren bij de bemanning kerels, steeds geneigd om oproer te plegen. De oversten moesten streng optreden tegen hen.

't Gebeurde wel, dat zulk een opstandige anderen overhaalde om zeeroover te worden. Hij sprak over rijken buit. Daarvoor moesten ze zich meester maken van het schip. Dan konden ze in den vreemde jacht maken op andere vaartuigen en de lading verkopen. Om moorden gaven ze niet. Er werd dus een komplot gesmeed om den kapitein en andere oversten te dooden en ze in zee te werpen.

Dat is meermalen voorgevallen. De koopvaarder werd dus in een roofschip veranderd, dat natuurlijk nooit meer naar het vaderland kon terug keeren.

Gewoonlijk echter werd zulk een samenzwering verklapt. In dat geval hing men de schuldigen op. Ja, men was streng!

Daan had ook allerlei avonturen meegemaakt, maar was steeds eerlijk en plichtsgetrouw gebleven tot tevredenheid van zijn oversten.

Zoo klom hij in rang en werd zelf kapitein.

Hij en Jozef waren vrienden in hun jeugd. Maar 't was heilzaam voor hem geweest, dat die vriendschap vroeg eindigde.

Toen hij zelf kinderen had, lette de scheepskapitein goed op met wie ze omgingen. Daan deed toen die groote reizen niet meer.

De slechte weg leidt naar het verderf, dat had het droevig einde van Jozef hem geleerd. En hij zag er ook onder het scheepsvolk meer voorbeelden van.

EINDE.